

НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Недотримання платіжної дисципліни, несвоєчасне виконання платіжних зобов'язань, зростання заборгованості підприємств стало серйозною проблемою сучасності. За таких умов для підприємств проблема управління заборгованістю на стадіях формування, інкасації та погашення є важливою та актуальною.

Об'єктами управління заборгованістю підприємства є: 1) дебіторська та кредиторська заборгованості, які виникли та обліковуються на балансі підприємства; 2) фактори впливу на заборгованість; 3) наслідки негативного впливу заборгованості на діяльність підприємства. Ефективний менеджмент, насамперед, має бути спрямований на усунення чи послаблення впливу факторів, які зумовлюють негативну дію заборгованості, а не на усунення наслідків такого впливу [1, с. 174].

За змістом дебіторська заборгованість є кредитуванням дебітора у товарній формі за отримані ним товари, виконані роботи чи послуги на безвідсотковій основі. Ефективна політика взаємовідносин з дебіторами сприяє розширенню ринків збуту, залученню нових суб'єктів реалізації. Неєфективна політика у цьому напрямі може призвести до негативних наслідків, «технічного» банкрутства, зокрема. Ми погоджуємося з думкою Г. Ямненко, що управління дебіторською заборгованістю доцільно розглядати як гнучкий механізм постійного пошуку найбільш ефективних зв'язків з економічним середовищем та його спроможність досягти успіху на ринку за рахунок керування фінансовими ресурсами підприємства [2, с. 5.1].

Управління дебіторською заборгованістю здійснюється шляхом її переведення в інші форми оборотних активів: грошові кошти, високоліквідні цінні папери тощо з метою прискорення розрахунків. Тому ключова мета управління дебіторською заборгованістю в умовах економічної нестабільності полягає в мінімізації розмірів та термінів її інкасації.

Складовими механізми управління дебіторською заборгованістю є різноманітні методи зменшення простроченої або сумнівної дебіторської заборгованості, зокрема: психологічні, фінансово-економічні, юридичні, а також альтернативні методи (взаємозалік, рефінансування) [3, с. 301]. Політика підприємства щодо управління дебіторською заборгованістю має бути частиною загальної політики управління оборотними активами і маркетингової політики, спрямованої на розширення обсягу реалізації продукції, товарів, робіт та послуг.

Основними пріоритетними напрямками управління дебіторською заборгованістю підприємства є:

- організація повного та достовірного обліку дебіторської заборгованості;
- аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства у попередні періоди;
- оптимізація структури дебіторської заборгованості;
- визначення потенційних дебіторів, чітке планування дебіторської заборгованості;
- постійний моніторинг за станом розрахунків з дебіторами;
- формування принципів та умов кредитної політики відносно окремих дебіторів;
- застосування сучасних методів рефінансування дебіторської заборгованості (факторинг, форфейтинг, облік векселів та примусове стягнення);

- ефективний контроль за формуванням та погашенням дебіторської заборгованості, визначення розміру резерву сумнівних боргів.

Кредиторська заборгованість є об'єктом відносин між підприємством-боржником і кредитором, у ролі якого можуть бути будь-які контрагенти, перед якими підприємство має непогашені зобов'язання. Основні завдання управління кредиторською заборгованістю полягають у прискоренні платежів зі сторони клієнтів підприємства, зниженні частки боргів, виплати по яким сумнівні або вже точно не поступають, в проведенні ефективної політики продажів, недопущенні необґрунтованого росту кредиторської заборгованості, особливо несплаченої в строк, оскільки це приводить до фінансових санкцій та розірвання договірних відносин, загрози сировинного забезпечення тощо [4, с. 162].

До основних напрямів управління кредиторською заборгованістю підприємства можна віднести:

- правильність обрання форми заборгованості задля мінімізації відсоткових виплат на придбання матеріальних цінностей;

- встановлення найбільш зручної форми банківського або комерційного кредиту з урахуванням їх термінів;

- недопущення формування простроченої кредиторської заборгованості.

Управління кредиторською заборгованістю можна розглядати як оптимізацію розмірів заборгованості підприємства перед контрагентами, яке реалізується за допомогою оптимізації та мінімізації її розміру. У свою чергу, оптимізація кредиторської заборгованості є пошуком нових підходів, що дозволять при зміні розміру кредиторської заборгованості позитивно вплинути на діяльність підприємства у цілому. Мінімізація представляє по суті такий спосіб управління кредиторською заборгованістю, за якого поточна кредиторська заборгованість зменшується чи погашається у повному обсязі.

На нашу думку, політика підприємства щодо управління дебіторською та кредиторською заборгованістю має бути взаємопов'язаною та комплексною. З огляду на це, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є процесом аналізу дебіторів та кредиторів, контролю за співвідношенням заборгованостей, розробки механізму розрахунків як з дебіторами, так і з кредиторами. Управління заборгованістю безпосередньо впливає на прибутковість підприємства, визначає дисконтну і кредитну політику щодо покупців, способи прискорення погашення боргів, зменшення безнадійних боргів, а також вибір умов реалізації, які б забезпечували гарантоване надходження грошових коштів.

Список використаних джерел:

1. Чорненька О.Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства. *Наукові записки. Економічні науки*. 2017. № 1(54). С. 170–178. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-54/22.pdf>.
2. Ямненко Г. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Trajectoriâ Nauki. International Electronic Scientific Journal*. 2017. Vol. 3, No 2. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2413-9009-CL/article/view/94800/90441>. DOI: 10.22178/pos.19-6.
3. Дубровська Є.В. Методичний інструментарій щодо управління дебіторською заборгованістю. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Серія: Економічні науки*. 2009. № 3(35). С.299–308.
4. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З. Гжицького*. 2016. Т. 18, вип. 2. С. 160–164.